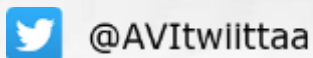

Ajankohtaista vammaisten lasten ja nuorten kanssa työskenteleville Lapin aluehallintovirastosta

14.10.2021

“

Aluehallintovirasto ohjaa ja neuvo

Aluehallintovirasto

Aluehallintoviraston tehtävät sosiaalihuollossa

- Kuntien ohjaus, neuvonta ja valvonta sosiaalihuollon palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa
- Yksityisten palveluntuottajien ohjaus, neuvonta ja valvonta (luvat sekä ilmoitukset, reaktiivinen valvonta, suunnitelmallinen lastensuojelulain mukainen valvonta, valvonta-ohjelmat)
- Erityishuollon oikaisuvaatimukset
- Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisten rajoitustoimenpiteiden valvonta, erityistehtävä
- Lastensuojelulain mukaisten rajoitustoimenpiteiden valvonta, erityistehtävä
- Ammattihenkilövalvonta
- Kantelut

Joitain huomioita erityishuollon järjestämisestä Lapissa

- Kehitysvammaiselle henkilölle kaikki palvelut myönnetään kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla
-> vrt. lakien soveltamisjärjestys, myös kehitysvammalain 1 §:n sanamuoto, kehitysvammalain viimesijaisuus.
- Asuminen usein järjestetään erityishuoltona, vaikka VPL:n mukainen todennäköisesti olisi riittävä (on myös maksuton)
- Erityshuolto-ohjelma saatetaan tehdä puhtaasti viranomaistyönä osallistamatta asiakasta itseään, tai hänen läheisiään

Huomioita, jatkoa

- Erityishuolto-ohjelmaan sisällytetään palveluja, jotka järjestetään muun lain nojalla, esimerkiksi omaishoidon tuki -> avi ei ole toimivaltainen käsittelemään oikaisuvaatimusta, saattaa johtaa oikeudenmenetyksiin
- Erityshuollon palvelutarpeen arviointi ja päätöksenteko saattaa olla terveydenhuollon ammattihenkilön vastuulla -> asiakkaan oikeudet eivät välttämättä toteudu täysimääräisesti
- Lapissa edelleen runsaasti laitoshoidtoa, tai pikku-laitoksia, joissa edelleen vanha laitospolttiuri
- Haastavasti käyttäytyville vähän asumis- ja/tai hoitopaikkoja, vaikeus saada psykiatrista hoitoa
- Yksityistä ja julkista palvelutuotantoa
- Asiakkaiden muutot kunnasta toiseen, kustannusvastuun jakautuminen, asiakkaan oikeus valita asuinpaikkansa?

Vammaisen lapsen palveluiden järjestäminen

- Vammaisen lapsenkin kohdalla käytettävissä koko lainsäädäntö paketti: sosiaalihuoltolaki – varhaiskasvatuslaki – perusopetuslaki – laki omaishoidon tuesta jne.
- Vasta, kun peruspalvelut eivät riitä, sovelletaan erityislakeja, kuten vammaispalvelulaki tai erityishuoltolaki
- MUTTA: muistettava viranomaisen velvollisuus huolehtia siitä, että järjestetty palvelu on asiakkaan edun mukainen, riittävä, sopiva ja tosiasiallisesti käytettävissä. Vrt. tilapäishoidon järjestäminen
- Edunvalvonnan järjestäminen lapsen täysi-ikäistyessä ?

Vammaisella lapsella on oikeus palveluihin kuten muillakin lapsilla

Vammaisen lapsen perheen tukeminen

- Vammaisen lapsen perheen tukea voidaan organisoida kunnissa eri tavoin
- Perhesosiaalityö ? Vastuusosiaalityöntekijä? Monialainen yhteistyö ja sen koordinointi?
- Perheiden kokemukset tuen riittämättömyydestä –
 - Selviäminen viranomaisverkostossa – ”kyllä lapsen kanssa jaksaa, mutta viranomaiset kuormittavat”
 - Riittävä tuki arjen sujumiseen – riittävät, yhteensovitetut palvelut
 - Ajautuminen lastensuojelun asiakkuuteen
 - Pääseminen lastensuojelun asiakkuuteen

Perheellä on oikeus riittävään tukeen

Vammaisen lapsi lastensuojelun asiakkaana

- Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen – lastensuojeluilmoitus, hakeutuminen lastensuojelun piiriin – palvelutarpeen ja lastensuojelun palvelujen tarpeen arviointi – asiakkuus alkaa
- Edellytykset
 - Lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä; tai
 - Lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään; ja
 - Lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia
- Kasvuolosuhteet - päihde- ja mielenterveysongelmat, väkivalta, seksuaalinen hyväksikäyttö, kyky vastata lapsen tarpeisiin
- Lapsen käyttäytyminen – päihteet, käytöshäiriöt ml. väkivaltainen käytös, psyykinen ja neuropsykiatrinen oireilu
- Lastensuojelulain mukaiset palvelut

**Vammaisella
lapsella on oikeus
lastensuojelun
palveluihin**

Vammaisen lapsi lastensuojelun asiakkaana, jatkoa

- Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä – asiakassuunnitelma
- Lapsen oikeudet – lapsen edun tulkitsija
- Sosiaalityöntekijän osaaminen vammaisuuteen liittyvissä kysymyksissä
- Avohuollon palvelut - sijoitukset – sijaisperheet, ammatillinen perhehoito ja lastensuojelulaitokset – huostaanotto
- Soveltuvat sijoituspaikat? Esteettömyys?
- Osaaminen sijaishuollossa?
- Monialaisen yhteistyön vaade ja sen toteutumisen ongelmat
- Lapsen osallisuuden toteutuminen – sosiaalityöntekijän velvoite tavata lasta ja luoda luottamuksellinen suhde – lapsen mielipiteen selvittäminen ja kuuleminen – edunvalvoja lastensuojeluasioissa

**Lapsen oikeuksien
toteutuminen**

Aluehallintoviraston näkökulmaa

- Vammaisten lapsiasiakkaiden huomioiminen lupaprosessissa
- Sijaishuollon valvonta – sijoittajakunnan, sijaintikunnan ja aluehallintoviraston toteuttama **lastensuojelulaitosten ja ammatillisten perhekotien valvonta** – kuntien toteuttaman **perhehoidon valvonta** – lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän toteuttamana **lapsikohtainen valvonta**
- Tyypillisiä valvonta-asioita ja valvontahavaintoja lastensuojelussa
 - Lastensuojelun määrä-aikojen ylittyminen – resursointi sosiaalitoimessa
 - Kirjaamisten puutteellisuus
 - Osaamattomuus rajoitustoimenpiteisiin liittyen – erityisesti lapsen itsemääräämisoikeutta rajoittavat käytännöt sijaishuollossa ja yhteydenpidon rajoittamista koskevien päätöksentekotilanteiden tunnistaminen
 - Itsenäistymisvarojen kerryttämisen laiminlyönti
- Kantelu- ja valvonta-asiat liittyen vammaisiin lapsiin lastensuojelun asiakkaana

**Avi vammaisen
lapsen oikeuksien
edistäjänä**

